“Bize milliyetperver derler. Fakat biz öyle milliyetperverleriz ki,
bizimle teşrik-i mesai eden bütün milletlere hürmet ve riayet
ederiz. Onların bütün milliyetlerin icabatını tanırız.
Bizim milliyetperverliğimiz herhalde hodbinane ve mağrurane
bir milliyetperverlik değildir.”

Mustafa Kemal Atatürk

ÖTÜKEN
her zaman
okunacak dergiler

MİLLÎ MECMÛA

SAYI 34

EYLÜL - EKİM **2023**
(2 ayda bir yayımlanır)

Ötüken Neşriyat A.Ş. adına
İmtiyaz Sahibi
Ertuğrul Alpay

Ötüken Neşriyat A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni
Göktürk Ömer Çakır

Baskı
Çınar Matbaacılık ve
Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad.
Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

Yıllık Abonelik Bedelleri
2023 yılı abonelik bedeli - **800 TL**

Hesap Numaramız
Ötüken Neşriyat A.Ş.
Şube: Beyoğlu Şubesi 456
T. C. Ziraat Bankası
Hesap Nu: 48038437-5009
IBAN
TR73 0001 0004 5648 0384 3750 09

ISSN
2667-4637

WhatsApp
0554 499 90 57

İletişim
millimecmua@otuken.com.tr

Millî Mecmûa
Genel Yayın Yönetmeni
Yasin Usta

Editör
Ahmet Alperen Can

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Mustafa Kara
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
Prof. Dr. Levent Bayraktar
Prof. Dr. Erkan Göksu
Prof. Dr. İsmet Türkmen
Doç. Dr. Mehmet Kaan Çalen
Doç. Dr. Mehmet Akıncı
Doç. Dr. Murat Hanilçe
Dr. Yunus Emre Tekinsoy
Dr. Kemal Haykıran
Dr. Ali Ahmetbeyoğlu
Oğuzhan Murat Öztürk
Misli Baydoğan
Metin Savaş

Son Okuma
Hüseyin Kaan Han

Grafik Tasarım
Mahmut Doğan

Ön Söz

Türk milliyetçiliği fikrinin yarınlara aktarılmasında en önemli işlerin başında kavramlaştırılmasını ve kuramlar çerçevesinde ifade edilmesini görmekteyiz. Böylece milliyetçiliğin hem serüveni takip edilmiş olacak hem bu serüvenin yeni dönemdeki ilerlemesi gerçekleşmiş olacaktır. Bu noktada ilk cildini yaklaşık iki sene önce çıkartmış olduğumuz Türk Milliyetçiliği: Kavramlar ve Kuramlar'ın ikinci cildiyle okurlarımızı selamlamaktayız. Millî Mecmûa'nın Türk Milliyetçiliği dizisinde yayımlanan bu ikinci eserde yine birbirinden önemli isimler Türk milliyetçiliğinin çeşitli meselelerine temas etmiştir.

Prof. Dr. İsmet Türkmen'in Millet inşa sürecini incelediği bir makaleyle dergimiz okurlarını karşılamakta, bu makalenin ardından ise Prof. Dr. Mehmet Karakaş'ın Türk milliyetçiliğine farklı yaklaşımları incelediği makale gelmektedir. Sırasıyla Mustafa Şahin'in Ahmet Arvasî incelemesi, Prof. Dr. Mehmet Akıncı'nın Türk milliyetçilerinin ekonomik politik bir tasavvurunun olup olmadığını tartıştığı makalesi, Barış Kızılyar'ın Sultan Galiyev üzerine çalışması, Vasıf İnanç Duygulu'nun Türk Milliyetçiliği ve Hukuk Vizyonu adlı incelemesi, Abdessamed Taibi'nin Ziya Gökalp'ı ve Satı Bey'i mukayese ettiği çalışması ve merhum hocamız Durmuş Hocaoğlu'nun küreselleşme karşısında milliyetçi pozisyon hakkında yazdığı yazı dergimizin Türk Milliyetçiliği: Kavramlar ve Kuramlar II sayısını oluşturmaktadır.

Türk Milliyetçiliğini anlama, anlatma ve yaygınlaştırma açısından önemli bulduğumuz bu dosyanın hem devamının geleceğini müjdeler hem de okurlarımıza iyi okumalar dileriz.

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA MİLLET İNŞA SÜRECİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME
İSMET TÜRKMEN
.....**06**

TÜRKÇÜLÜK'TEN TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ'NE -TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN FARKLI HALLERİ-
MEHMET KARAKAŞ
.....**44**

AHMET ARVASİ'NİN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI VE NEOPERENNİALİZM
MUSTAFA ŞAHIN
.....**66**

TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN EKONOMİ POLİTİK BİR DÜNYA TASAVVURU VAR MI?
MEHMET AKINCI
.....**87**

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNE SOLDAN BİR BAKIŞ: GALİYEVİZM
BARIŞ KIZILYAR
.....**94**

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE HUKUK VİZYONU
VASIF İNANÇ DUYGULU
.....**112**

ZİYA GÖKALP VE SÂTI BEY MUKAYESESI
ABDESSAMED TAIBI
.....**135**

SALDIRGAN KÜRESELLEŞME ÇAĞI VE "YENİ MİLLİYETÇİLİK"
DURMUŞ HOCAOĞLU
.....**153**

MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA MİLLET İNŞA SÜRECİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME

İSMET TÜRKMEN*

Geleneksel olarak Gayrimüslim dinî cemaatler için kullanılan millet tabiri Müslüman toplum-milleti tanımlamak için kullanılmaya başlamış ve eskiden dinleri ve etnik kökenleri ne olursa olsun bütün Osmanlı uyrukları için kullanılan Osmanlı kimliği bir Müslüman kimliği olarak görülmeye başlamıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

Kuruluşunun 100. Yılını kutladığımız Cumhuriyetimizin erken dönemlerinde "ırk" kavramının aşırı ölçüde kullanılması ve "etnisite," "aidiyet," "kimlik," "millet," "ırk" kavramları arasındaki sınırların fazlasıyla muğlaklaştırmıştır.[1] Bu bağlamda gerek tarihsel sürecin açıklığa kavuşturulmasında gerekse kavramların bu süreçteki taşıdıkları mahiyetinin yerinde tespiti için özetlenmelerinde fayda görmekteyiz.

1.1. Kimlik

Günümüzde sosyal bilimlerin en popüler kavramlarından birisi olma özelliğini sürdürmekte olan kimlik, bir ferdin yahut toplumun tanınmasını sağlayan özellikleri ifade eder. Bu özellikler onu diğerlerinden ayırır; diğerleri içinde fark edilmesini, bilinmesini sağlar. Kimlik, psikoloji gibi bireyle; sosyoloji, antropoloji, siyasal bilim gibi toplumsal yapıyla ve yaşamla ilgili olanlara kadar birçok bilimsel alanda merkezi konuma sahip olma özelliğini devam ettiren bir olgudur[2]. Millî kimlik dediğimiz zaman ise milleti tanımamızı sağlayan kültürel özellikleri anlarız. Millî kimlik, bir millî kültüre mensubiyetin ifadesidir. Bu

* Prof. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Tokat (e-posta: iturkmentug@gmail.com)

[1] M. Şükrü Hanioğlu, "Türklük ve Irk", 08.12.2012, http:// www.sabah.com.tr/yazarlar/hanioglu/2023/12/08 turkluk -ve-ırk (Erişim:11.09.2023)

[2] Celalettin Vatandaş, *Ulusal Kimlik Türk Ulusçuluğunun Doğuşu*, Açılım Kitap, İstanbul 2004, s. 15.

TÜRKÇÜLÜK'TEN TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ'NE -TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN FARKLI HALLERİ-*

MEHMET KARAKAŞ

Türkçülük, Türkler üzerine yapılan Türkoloji çalışmalarındaki tespitlerin etkisiyle tarihsel ve toplumsal bağlamından kopuk, kültürel temelli bir Türklük bilinciyle şekillenmeye başlamıştır.

Giriş: Milliyetçiliğin İdeolojik Karakteri

Ortaya çıktığı tarihsel bağlama bakıldığında ideoloji, modernlik kurgusunun büyük söylemleri olan sosyalizm, kapitalizm ve milliyetçiliğe toplumsal ve siyasal işlevler kazandırarak; farklı argümanların meşrulaştırıcı araçları haline gelmelerinde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin milliyetçiliğin, modern ulus-devleti meşrulaştıran bir araç haline gelmesinde ideolojik referanslarla anlam kazanması belirleyici olmuştur. Sahip olduğu referanslarla bir ideoloji olarak da tasarlanmış olması, milliyetçiliği anlaşılması güç olgulardan biri haline dönüştürmüştür. Bir ideolojik perspektif olarak milliyetçilik, türleri bakımından birbirine alternatif olacak düzeyde öylesine derin farklılıklar göstermektedir ki, çoğu zaman hakkında tek bir kavramla açıklama yapmak imkânsız hale gelmektedir. Çünkü milliyetçilik rengini bağlamından alan bir değişkenliğe sahiptir. Bu özelliğinden dolayı milliyetçiliğe ilişkin birbirine karşıt görüşler ortaya çıkmıştır. Örneğin Karl Popper'a göre "milliyetçilik 'açık toplum'un kurulmasını önleyen en büyük engellerden biridir; milliyetçiliklerin iddiaları da histerik hezeyandan başka bir şey değildir. Buna karşılık siyaset bilimci Karl Deutsch'a göre milliyetçilik, siyasi ve sosyal gelişmenin bugüne kadar erişilen en yüksek seviyesine, yani modern ulus bünyesine kavuşma hareketidir; bütün dünyanın bir

* Bu makale daha önce Sosyoloji Divanı Dergisi'nin 4. Sayısında yayımlanmıştır.

AHMET ARVASİ'NİN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI VE NEOPERENNİALİZM*

MUSTAFA ŞAHİN**

Gat, en ilkel düzeyden en ileri düzeye kadar insan topluluklarının teşkilatlanmasında ihtiyaç duydukları dayanışma unsurunu, kültür ve algısallığı yeterli akrabalık bağları aracılığıyla açıklamakta ve milletin ortaya çıkışı adına dayanışmayı zorunlu kabul etmektedir.

ÖZ: Çalışmada Türk milliyetçiliği düşüncesinin önde gelen isimlerinden olan Ahmet Arvasi'nin milliyetçilik anlayışının milliyetçilik kuramları literatüründeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Arvasi'nin düşünür ve aksiyon insanı sıfatlarına birlikte sahip olması kendisinin seçilmesinde başat etkendir. Bu maksatla literatürde nispeten yeni kabul edilen neoperennializm kuramı -Azar Gat'ın perspektifi merkezinde- ortaya konulmuş ve Arvasi'nin düşüncelerinin neoperennialist kurama uygunluğu eserleri üzerinden tartışılmıştır. Azar Gat'ın kuramının temel bileşenleri olarak tespit edilen; etnik kimlik-siyaset ilişkisi, milletlerin varlıkları meselesi, kültür ve akrabalık bağı ilişkisi, din-kimlik ilişkisi, ulusal ordu ve kitlesel eğitim meselesi, milletin oluşumu problemi, kimlik oluşumu ve öteki ilişkisi, milliyetçiliklerin tasnifi meselesi ve II. Dünya Savaşı'nın sosyal bilimlere etkisi değerlendirmeye kıstas alınan etkenlerdir. Çalışmada neoperennializmin, Arvasi çizgisindeki Türk milliyetçiliği düşüncesine uygun bir izah çerçevesi sunduğu görülmüştür. "İçtimai ırk" kavramının Arvasi'nin milliyetçilik anlayışının merkezinde yer almasının bu durumun temelini teşkil ettiği anlaşılmıştır. Çalışmada Arvasi'nin başta "Türk-İslam Ülküsü" olmak üzere temel kitapları ve kitaplaştırılmış gazete yazıları kaynak olarak kullanılmıştır.

---

* Bu çalışma ilk olarak Milliyetçilik Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmıştır. Bkz: Şahin, M. "AHMET ARVASİ'NİN MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI VE NEOPERENNİALİZM". Milliyetçilik Araştırmaları Dergisi 3 (2021): 79-106.

** Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, mfsahin@yildiz.edu.tr

TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN EKONOMİ POLİTİK BİR DÜNYA TASAVVURU VAR MI?

MEHMET AKINCI*

İmparatorluk sonrası kurulan milli devletin erken dönem tarihinde iki farklı milliyetçilik vardır. Bunlardan ilki yıkılan imparatorluğun yerine yenisini ikame etme düşüncesi taşır. Remzi oğuz Arık'ın da savunucuları arsında yer alan ikincisi elde kalan son toprak parçası Anadolu'ya sarılarak, nüfuz etmek suretiyle yeni devletin güçlü olmasını sağlamaktır.

Giriş:

Türk milliyetçilerinin ekonomi politik görüşlerini ve varlığını tartışmadan önce konun önemini anlamaya yönelik birkaç noktaya değinmek gerekir. İktisat, mühendislik gibi nesnel kuralları ve kaideleri olan bir bilim dalı mıdır? Elbette ki bu soruya evet cevabını veremeyiz. Piyasa ekonomisinin bazı işler kuralları olsa da en nihayetinde değerler alanından bağımsız nesnel bir bilim dalı olarak ekonomi yahut iktisattan bahsedebilmemiz mümkün değildir. Hangi ekonomik politikaların uygulanarak hangi sonuçların alınacağının belirlendiği bir yerde nesnel bir bilim dalından bahsetmek mümkün değildir. Tercihlerin devreye girdiği yerde nesnellikten uzaklaşılacağı bilinmelidir. İktisat bu nedenledir ki siyaset ile iç içedir. Farkı dünya görüşlerini kimi zaman birbirlerinden ayrıştıran belki düşman eden kimi zaman ise yakınlaştıran bir etkiye sahiptir.

İngilizlerin politik ekonomi, Fransızların ekonomi politik olarak tabir ettikleri yaklaşım kavram yakın zamanlarda politik iktisat olarak adlandırılarak iktisadın bir alt dalı gibi görülmek istenmektedir. Oysa kavram bir bilim alanın alt dalı olmaktan daha geniş bir anlama sahiptir. Politik ekonomi herkes için daha iyi bir düzen yaratma çabası olarak tarif edeceğimiz siyaset ile ekonominin iç içe olduğunu bize anlatan bir kavram olarak karşımızda durmaktadır. Nesnel ekonomi

* Prof. Dr. Aksaray Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNE SOLDAN BİR BAKIŞ: GALİYEVİZM

BARIŞ KIZILYAR

Galiev'in düşünceleri ve çabaları, Sovyetler Birliği'nin milliyetçilikle mücadele stratejisi ve aynı zamanda Türk halklarının birliği ve dayanışması fikirleri arasında denge kurma çabasının bir yansımasıydı.

Özet

1917 Ekim Devrimi ve Bolşeviklerin Rusya'da iktidara gelişi, yalnızca Rusya Tarihini etkilemiş bir vaka değildir. Aynı zamanda Rusya bünyesinde bulunan Türk halklarının kaderini değiştirmiş ve tarihlerini derinden etkilemiştir.

I. Mirsaid Sultan Galiyev

Tam adıyla Mirsaid Sultan Galiyev, 13 Temmuz 1892 yılında o zamanlar Rusya İmparatorluğu'na bağlı olan Başkırya'nın Sterlitamak ilinin Şipayevo köyünde doğmuştur. Annesi Aynilhayat soylu bir Tatar Mirza'nın kızıydı. Babası ise Haydar Galiya Rusça dersleri veren bir köy öğretmeniydi. Sultan Galiyev 11 yaşına kadar sürekli seyahat eder halde idi. Kendi otobiyografisinde yazdığına göre ailenin maddi durumu ancak kendilerine yeter durumdaydı. Hatta 11 yaşında kendi köylerine dönene kadar, yoksul bir hayat sürmüşlerdir.[1]Galiyev'in aktardığına göre annesi *soylu (mirza)* kökenlidir. Tatarlarda aristokratik sınıfı oluşturan "mirzalar", Tatar toplumunun genelinden görece daha varlıklıydılar. Galiyev'in bu zümreyle teması onda önemli etkiler bırakmıştır. Anlattığına göre Galiyev'in çiftlik ziyaretlerinde değindiği en önemli husus, soyluların kendisini *mişar (köylü)* diye adlandırması ve onun kötü giyimini aşağılamaları, kendi deyimiyle Galiyev

[1] Mirsaid Sultan Galiyev, *Bütün Eserleri*, İleri Yayınları, İstanbul, 2006, s. 583-584

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE HUKUK VİZYONU

VASIF İNANÇ DUYGULU

Özellikle toplumsal dayanışma ile ilgili görüşleri sonradan dayanışmacılık/solidarizm adıyla anılmaya başlamış, Ziya Gökalp ve Atatürk'ün milliyetçilik anlayışlarını ve halkçılık ilkesini derinden etkilemiştir. Solidarizm, İtalya'da faşistlerin uygulamaları neticesinde muhtelif ithamlarla karşı karşıya kalsa da milliyetçi – toplumcu söylemde de etkili olmuştur.

GİRİŞ

"Hukuk, içtimai hayatın mecburi kaideleridir. Bir dile nisbetle gramer ne ise içtimai hayata nisbetle hukuk da odur. Hayatımızın her sahasında hukuka ihtiyacımız vardır. İçtimai sahadaki hemen her hareketimiz hukuka tabiidir. İnsanlarla olan içtimai münasebetlerimizin çoğu hukukça tanzim edilmiştir. Bu münasebetler sahasında hukuk bilmeden adım atmanın imkanı yoktur. Onun için bütün vatandaşların memlekete hakim olan hukuk kaidelerini bilmeleri bir ülküdür."[1] Yukarıdaki bölüm, Türk milliyetçisi bir düşünür olan ve Türkiye'de hukuk tarihi kürsüsünün kurucusu olarak kabul edilen Ord. Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal'ın 1937 yılında neşredilen Hukukun Umumi Esasları kitabının önsözünde yapılan hukukun içtimai hayattaki önemine dair tespiti içermektedir. Arsal, devamla hukukla camia hayatı arasındaki sıkı ilişkiye de değinmiş, hukuk ile camia hayatı arasında sıkı bir rabıta bulunduğu için camialarda medeniyetin yükselmesinin hukukun da gelişmesine sebep olduğunu, hukukun inkişaf ve tekamülünün ise camiaların gelişmesine hizmet ettiğini belirtmektedir. Arsal, aynı bölümde hukukçulara düşen iki vazifeyi de tanımlamaktadır: *"Hukukçunun camiada iki türlü rolü vardır: biri mevzu hukuk ahkamının, mer'iyette bulunan kanunların doğru tatbik edilmesini*

[1] Sadri Maksudi Arsal, *Hukukun Umumî Prensipleri (Hukukun Pozitif Felsefesi), Birinci Cilt,* Ankara, Ankara Hukuk Fakültesi Neşriyatı, 1937, s. 3.

ZİYA GÖKALP VE SÂTI BEY MUKAYESESİ*

ABDESSAMED TAİBİ

Ziya Gökalp ile Sâtı Bey ittifak ettikleri bir başka husus ise kültürü sadece zihnî ve manevî şeyleri kapsayan değerler toplamı, medeniyeti ise Gökalp'in belirttiği gibi yöntem ve taklit aracılığıyla bir milletten diğer millete geçen kavramların ve tekniklerin bütünü olarak görüyor olmalarıdır.

1. Ziya Gökalp'e Göre Türk Milliyetçiliğinin Ortaya Çıkışının Sebepleri

Ziya Gökalp, sosyal fenomenlere, yerini bir başka olaya terk eden, zamanın bitişi ile biten aşamalı fenomenler olarak bakmaktaydı, onun nezdinde de milliyetçilik ülküsü diğer sosyal fenomenlerin olduğu gibi zaman, mekan ve belirli sebeplerin neticesidir. Bundan hareketle zaman/ sıra açısından Ziya Gökalp'e göre Türkçülük ülküsü, çağdaşlaşmak aşamasından sonra gelen İslamlaşmak safhasına müteakip sosyal-siyasi bir fenomendir.[1] Gökalp'e göre Türkçülüğün oluşumun sebepleri iç ve dış faktörler olarak iki şekilde sınıflandırılabilir. Dış faktörlerin en önemlisi Fransızca "Turquerte" olarak bilinen Türk hayranlığıdır. Ziya Gökalp'e göre bu tutum Avrupa'da Türk ahlâkına ve hayatına dair hayranlık neticesinde dostça yazılan kitaplar ve güzelce yapılan sanat eserleri şeklinde tezahür etti, dolayısıyla bu çalışmalar Türklerin kendi sahip oldukları yüksek değerleri keşfetmesinde ve daha sonra bu yönde bilinçlenmeye doğru adım atmasında önemli bir rol oynadı. Bu bağlamda Ziya Gökalp, Lamartine'i, Pierre Laffite'i, Auguste Comte'u, Pierre Loti'yi, Farrere'yi ve Âli Paşa'nın özel sekreterleri olan Mismer'i bu hareketi etkileyen örnek zatlar olarak zikreder.[2] Ziya Gökalp dış faktörler

* Bu makale, Abdessamed Taibi'nin Türk ve Arap Milliyetçiliğinin Kökeni: Ziya Gökalp ve Sâtı Bey başlıklı yüksek lisans tezinin üçüncü bölümünden türetilmiştir.

[1] Ziya Gökalp, *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak*, s. 11

[2] Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, s. 19.

SALDIRGAN KÜRESELLEŞME ÇAĞI VE "YENİ MİLLİYETÇİLİK"

DURMUŞ HOCAOĞLU

Milliyetçilik, bu şekliyle -ki asıl şekli budur- adı geç konmuş olan çok eski, çok köklü, çok kıdemli bir içtimaî gerçeklik ve bir olgudur. Benedict Anderson'ın da belirtmiş olduğu üzre, milliyetçiliğin en eski ve en yeni şekilleri ile Doğu ve Batı formları arasında da radikal bir farklılık yoktur.

1- Milliyetçilik ve Küreselleşme: Milliyetçiliğin Kıdemi, Tabiîliği ve Fıtrîliği

Milliyetçilik, birçoklarına göre[1] en azından ideoloji olarak – modern çağların, hatta sadece son iki yüzyılın, yani sanayi devriminin bir ürünüdür; çok yenidir, bir inşadır, gelip geçicidir. Burada zihinleri bulandıran ideoloji kavramı, bütün muğlaklığına rağmen, şayet siyasi proje anlamında algılanıyorsa hiç de öyle olmasa gerek; adı konmamış bir ideoloji olarak da eskidir, hem de çok eski. Fakat milliyetçilik, öncelikle bir hissediş, bir algılayış, bir vaziyet alıştır ki bu nokta-i nazardan tarih kadar eskidir; hatta birçok bakımlardan tarihi yapanın o olduğunu söyleyebiliriz.

Milliyetçilik, bu şekliyle -ki asıl şekli budur- adı geç konmuş olan çok eski, çok köklü, çok kıdemli bir içtimaî gerçeklik ve bir olgudur. Benedict Anderson'ın da belirtmiş olduğu üzre, milliyetçiliğin en eski ve en yeni şekilleri ile Doğu ve Batı formları arasında da radikal bir farklılık yoktur.[2]

Fransız tarihçi Guillaume de Bertier de Sauvigny'ye göre, teknik bir terim olarak ''milliyetçilik'' Batı literatüründe ilk defa 1798'de görülmüş, fakat 1830'a kadar bir daha göze çarpmamıştır. Daha son-

---

[1] Meselâ bkz.: Mustafa Erdoğan; "Milliyetçilik İdeolojisine Dair", Liberal Düşünce Dergisi, Sayı: 15.

[2] Benedict Anderson; "Western Nationalism and Eastern Nati- onalism; Is There a Difference That Mtters?", New Left Revi- ew, Number: 9, May-June 2001, pp.31-42.